

dreptății, după multe nedreptăți despre care ai avut a vă plânge... Patria noastră a intrat pe o cale de îmbunătățiri care vor revărsa asupra tuturor fiilor ei, fără osebire. Nu trebuie însă a pierde din vedere că bunurile cu greu se adună și că numai prin înțelepciune și răbdare vom putea dobândi împlinirea dorințelor noastre.” (8)

La rândul său, marele patriot Alexandru Hașdeu îi trimitea tot atunci lui Alexandru Ioan Cuza „urări de bine din partea Basarabiei, pentru care sunt scumpe și pline de însemnătate viitoarele destine ale României unite, Patria-Mamă.” (9)

Totuși, rușii au răpit din nou sud-vestul Basarabiei în 1878, după ce România, acum independentă, le dăduse un ajutor consistent în războiul cu turcii. Această lovitură banditească a încrâncenat întregul popor român. Acest lucru era remarcat și de observatorii străini. De exemplu, după o vizită făcută în România în 1879, locotenent-colonelul austriac Sembratowicz scria: „În timpul prezenței mele, tema Basarabia și Dobrogea era discutată pretutindeni, iar țarul era acuzat de călcare a cuvântului dat, deoarece Convenția din 1877 – privind garanția teritoriului român – n-a fost respectată, iar România, drept răsplătă pentru jertfele aduse, a trebuit să sufere pierderea Basarabiei. Ofițerii celor două armate se aflau în relații foarte încordate, nici nu se salutau reciproc.” (10) Durerea românilor la pierderea acestui teritoriu a fost foarte mare și ea nu a scăzut deloc odată cu trecerea timpului. Peste mulți ani, în 1914, ministrul Belgiei la București, baronul Beyens, avea să noteze: „Rusia mai deține o provincie românească, Basarabia, a cărei pierdere, în 1878, după un război victorios dus împreună cu rușii, împotriva Turciei, a pricinuit multe lacrimi de mânie românilor.” (11)

Deși a fost pentru a doua oară anexată la Rusia, zona respectivă a continuat să rămână românească. Realitatea a fost de altfel constatată la fața locului de către rusul Tihomirov: „Avansând spre sud, vedem încă un mic teritoriu vecin României și care nu este nicidecum rusesc. Ambiția țarului a creat în această regiune o sursă de complicații internaționale pentru Rusia.” (12) După 1878, rușii au păstrat aici până și împărțirea administrativă în cele trei județe, efectuată de Kogălniceanu. Prințul Urusov nota relativ la aceasta: „Acest ținut face excepție în organizarea administrativă; probabil va aștepta până la reforma întregii noastre administrații, dacă prin vreo combinație internațională nu va trece la România, care îi întinde brațele materne peste Prut.” (13)

Slabele efecte ale rusificării îi făceau pe ruși tot mai intoleranți față de limba și cultura Basarabiei. Astfel, în Basarabia era complet interzisă propagarea literaturii române. În 1895, la vama de la Reni, jandarmii ruși au confiscat de la țărani transilvăneni care veneau în Basarabia cărți de rugăciuni românești. În 1885 l-au expulzat pe marele violonist Lemiș din județul Iași, care cânta la nunți și la alte sărbători melodii populare aranjate pentru orchestră, sub pretext că era „agent român” care își manifesta sentimentele naționaliste. În fața acestui val de teroare, încă în 1882 istoricul Nacco credea că Basarabia „era deja rusificată.” (14)

Oamenii de cultură nerusificați din Basarabia au trebuit să emigreze în România. Iată-i pe câțiva dintre ei: Alecu Donici, fabulist; Alecu Russo, unul dintre marii scriitori români; Petrino, poet; B.P.: Hașdeu, unul dintre marii savanți români, scriitor, istoric, filolog, filosof, membru al Academiei Române și al unor Academii străine; Vasile Stroescu, mare patriot român care, neputând deschide școli românești în Basarabia, a donat milioane în acest scop în Transilvania și România; Zamfir Arbore, istoric, publicist și scriitor; Constantin Stere, profesor, scriitor, om politic; Iosif Naniescu, mitropolitul Moldovei și Sucevei; D.C. Moruzi, romancier și publicist; Victor Crășescu, nuvelist; V. Bușilă, profesor etc. La începutul secolului al XX-lea s-au mai refugiat din Basarabia Gavril Musicescu, Axentie Frunză, Alexandru Nour, Vasile Conta, dr. Petre Cazacu etc. Mulți dintre ei erau revoluționari urmăriți de ohrană, precum A. Frunză, Z. Arbore, C. Stere sau Nicolae Zubcu-Codreanu, care a fost unul dintre eroii războiului de independență.

În fața iureșului rusesc, din Basarabia seseau tot mai multe apeluri la ajutor cultural din partea României. În 1895 un locuitor din județul Soroca îi scria astfel unui librar din Iași: „Acuma puteți ști că cărțile didactice și literatura română intră-n Rusia, cum se vede, acuma-s mai puține dificultăți.” Iar în 1900 Ion Halippa, directorul comisiei Arhivelor Statului din Chișinău, îi scria compozitorului Gavril Musicescu din Iași: „Comisiunea vă roagă să-i veniți în ajutor cu felii de susținere (în formă de sacrificiu de cărți, manuscrite), care va fi mai lesne. Credem că d-voastră nu ni-ți lăsa fără atențiune acest sincer rugămint.” Musicescu adăuga la aceste rânduri: „Țăranii basarabeni nici până azi, de la 1812, n-au învățat rusește, din contra, au silit adeseori pe preotul rus să învețe moldovenește, înlesnindu-l și cu cărți bisericești adese din Moldova.” (15)

Totodată, după cum spunea Pantelimon Halippa, fratele celui sus-citat, „izvor de idee națională în Basarabia nu era numai biserica, dar și legăturile neîntrerupte între moldovenii din Basarabia și cei din dreapta Prutului. Câți din moldovenii basarabeni nu se duceau la Iași, la hramul Sfintei Paraschiva, ca să se închine cu evlavie moaștelor ei? Câți basarabeni nu se duceau la Iași ca să-și îngrijească sănătatea în clinicile vestitelor profesori universitari, doctori la spitalul Spiridoniei: Russu, Negel și Lambrior – interniști și Sculi și Botez – chirurghi?” (16) Iar boierul Nicolae Casso dona chiar societății „Junimea” de la Iași o tipografie, pentru a înlesni tipărirea apreciatelor Convoiruri literare. De altfel, se știe că în Basarabia erau mulți abonați la această remarcabilă publicație pentru toți românii.

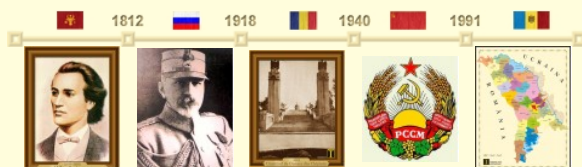
Cărțile ajungeau greu în Basarabia. Unii revoluționari trimiteau, pe lângă cărți de propagandă, și numeroase scrieri românești. Astfel, Zubcu-Codreanu a izbutit să trimită lucrări de Alecsandri, Bălcescu, Bolintineanu etc. și chiar manuale școlare. Iar Pavel Gore spunea că basarabenii comandau cărți românești la Odesa, unde seseau de la București prin Paris! Iată cât de mare era dragostea de cultură românească a basarabenilor!

Vezi și...

[Alte articole despre Basarabia](#) [Taristă aici...](#)

Note:

- 1 Formarea nației burgheze moldovenești, Chișinău, 1985, p. 69.
- 2 Basarabia. Monografie, sub îngrijirea lui Ștefan Ciobanu, Chișinău, 1926, p. 73.
- 3 Ion G. Pelivan, Les droits des Roumains sur la Bessarabie, Paris, 1920, p. 9.
- 4 Anton Crihan, Drepturile românilor asupra Basarabiei după unele surse rusești, în Basarabia, Chișinău, nr. 11/1991, p. 120.
- 5 Ion Nistor, Istoria Basarabiei, Chișinău, 1991, p. 261.
- 6 Petre Cazacu, O sută de ani de robie, Iași, 1912, p. 13.
- 7 Ion G. Pelivan, La Bessarabie sous le régime russe, Paris, 1919, p. 21.
- 8 Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, De la statul geto-dac la statul român unitar, București, 1983, p. 401.
- 9 Ion Nistor, op. cit., p. 261.
- 10 1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român, vol. I, București, 1983, p. 100.
- 11 Ibidem, p. 430.
- 12 Ștefan Ciobanu, La Bessarabie. Sa population – son passé – sa culture, Bucarest, 1941, p. 13.
- 13 Petre Cazacu, Moldova dintre Prut și Nistru 1812-1918, Iași, f.a., p. 97.
- 14 Ion G. Pelivan, op. cit., p. 39.
- 15 Onisifor Chihou, De la Basarabia rusească la Basarabia românească, Cluj, 1926, p. XLVIII-XLIX.
- 16 Pantelimon Halippa, Basarabia noastră, București, 1941, p. 18.

[Lista scriitorilor
români](#) [Luptele cu
bolșevicii 1917-
1918](#) [Cimitirul de
Onoare
Chișinău](#) [Declarația
suveranitate
RSSM 1990](#) [Declararea
Independenței
R.Moldova](#)

Comentarii:

Pentru a lăsa comentarii trebuie să fiți înregistrat și logat pe site [Click Aici](#)

[Înapoi](#)